

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

1 De restitutione ex delictis circa bona alterius spiritualia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

INSTITVTIONVM MORALIVM

PARTIS TERTIÆ LIBER QVINTVS.

DE DELICTIS EX QVIBVS oritur Restitutio in particulari.

QVONIAM hæcenus tractatum à nobis est de Restitutione in genere, oportet vt nunc in particulari agamus de Delictis, & quasi Delictis, ex quibus nascitur restitutionis obligatio in specie. Huiusmodi autem delicta, sunt ea, quibus iustitia proximi læditur: nam delicta quibus charitas proximo debita violatur, restituendi obligationem non inducunt. Et quia proximo debita iustitia læditur in bonis spiritualibus ipsius; ideò primo loco est agendum de delictis, ex quibus oritur obligatio ob læsum alterum in bonis spiritualibus.

De Restitutione ex delictis contra bona alterius spiritualia.

CAPVT I.

NOTANDVM imprimis est, bona spiritualia esse in multiplici differentia: nam alia sunt naturalia, vocamus in præsentia naturalia, quæ naturæ viribus acquiri possunt, aut quæ ad finem hominis supernaturalem ex se non sunt ordinata; quales sunt scientiæ, artes, disciplinæ acquisite: Alia sunt bona supernaturalia, vt gratia, virtutes infusa, dona, & ceteræ gratiæ gratis datæ; item Sacramenta, & res sacræ, & ceteræ annexæ antecederent, comitanter, consequenter rebus factis; vt puta beneficia, pensiones Ecclesiasticæ, & alia iura ad rem aliquam Ecclesiasticam, vel sacram.

Deinde notandum, bona spiritualia naturalia posse auferri ab aliquo, non quidem proximè, sed mediate, nimirum lædendo corpus, vel corporis sensus, v. g. si quis alteri noxium cibum, vel potionem subministrat, qua eum reddit amentem: & hæc restitutio reducitur ad restitutionem bonorum corporis: de qua restitutione suo loco dicam. Bona verò spiritualia, vt gratiam, & virtutes, & dona Spiritus sancti infusa, potest quis amittere consilij prauis alicuius, monitis, & persuasionibus malis; veluti cum quis alterum inducit ad peccandum:

Iam quaeritur, Primo, an qui consilio inducit aliquem ad peccatum, ad restituendum teneatur. Hoc non quaeritur quando quis inducit alium ad peccatum contra iustitiam debitam tertio: nam certum est, si Titius det consilium Caio, vt occidat Serum, vel spoliat eum bonis suis: teneri ad restituendum: Sed quaestio est, an cum Titius consilium Caio contra charitatem Deo debitam, vel contra charitatem sibi ipsi debitam, teneatur ad aliquam restitutionem

ipsi Caio faciendam. Item certum est apud omnes, si Titius, Cautum inducat ad peccatum fraude, vel dolo, vel metu, vel minis, vel mendacio, teneri Titium retractare id quod mentiendo consilium Caio. Item teneri vim tollere si quam intulit, metum, si quem incussit, minas, si quas adhibuit; & teneri omnem fraudem, & dolum dissonare, si suo consilio dolose decepit. Tota igitur difficultas consistit in hoc; An si Titius Cautum induxit suo consilio ad peccatum absque vlla vi, dolo, & mendacio, teneatur ad restitutionem, hoc est, teneatur monere Cautum ne peccet, aut à peccato respiscat? Sunt duæ opiniones, Prima afferentium, teneri ad restitutionem procurandi salutem eius verbis, & consilij, immò etiam precibus ad Deum factis, & sacrificijs, pro eo oblati. Ita Scotus in 4. Dist. 15. q. 3. art. 1. Richard. eod. lib. 6. Dist. art. 5. q. 2. Paludanus ibidem q. 2. art. 2. conclus. 1. Gabriel q. 17. art. 2. Adrianus in 4. de restitutione quaest. quæ incipit: Ex causa differens. B. Antoninus par. 2. tit. 2. cap. 2. Angelus verb. Restitutio 1. mon. 1. Maior in 4. Dist. 15. q. 17. dub. 26. & probant, quia maius damnum inferunt proximo ex læsione bonorum spiritualium, quam ex detrimento bonorum temporalium. Item quia licet consulens non sit tota causa, vt peccet is, cui consilium datur, negari tamen non potest quin sit ex parte causa, alioqui enim non teneretur ad restitutionem is, qui suo consilio monet alium ad faciendum. Altera opinio est afferentium, non teneri ad restitutionem. Ita Siluest. verb. Restitutio 3. num. 1. Scotus de iustitia lib. 4. q. 6. art. 3. ad 1. Ledesma in 4. par. 2. quaest. 18. art. 2. dub. 1. Hæc opinio est probabilior, ac verior, quoniam huiusmodi consilium non est peccatum contra iustitiam, sed solum contra charitatem. Item scienti, ac volenti non fit iniuria, ergo Titius Caio consilium præbens ad peccandum, nullam facit iniuriam ipsi Caio, qui sponte sua peccat. Dices; Cautus non erat alioqui peccaturus, nisi Titius eum ad peccandum instigasset. Respondeo, hoc parum, aut nihil referre, quia tunc non agimus, an Titius peccet consulendo, sed vt cer-

tum ponimus tum peccare; negamus tamen contra iustitiam peccare, quia tertio non inferit iniuriam, cum consilium eius non sit de damno alicuius tertij: ipsi verò Caio, quem mouit ad peccandum, non facit iniuriam: nam sibi Caius imputare debet, quod consilium tertij admittat sponte sua, cum alioqui malum consilium respicere teneatur, cum libere possit. Item quia si quis Titij consilio suam propriam domum combussit, vel bona sua dissipauit, sibi imputare debet, quod malum Titij consilium fuerit secutus. Si roges, quid si Titius induxit Caium ad peccatum, & nondum Caius peccatum admisit, est tamen paratus admittere? Tunc ne Titius tenebitur illum monere ne committat peccatum? Respondetur, lege iustitiæ non teneri, quia consilium nullam vim inferit alteri, Caius enim semper remanet liber ad consilium sequendum, vel relinquendum.

Ad argumentum verò oppositæ opinionis respondetur, obligationem restituendi non nasci ex grauitate peccati, vel damni inde secuti, sed ex hoc, quod est peccatum contra iustitiam commissum, item ex hoc, quod damnum in altero sequitur contra iustitiam. Vnde fatemur, maius esse peccatum, si quis suadeat alicui peritium, vel blasphemiam contra Deum, quam si furetur illi aliquid ex bonis eius, vel quam si suadeat ei, ut furetur, sed quia furtum est contra iustitiam, inducit obligationem restituendi, peritium verò, & blasphemiam non sunt contra iustitiam peccata, sed contra religionem, & peccata in Deo debitam. Item fatemur, maius detrimentum, & damnum pati eum, qui peccat mortaliter, quia amittit gratiam Dei, quod est malum damnnum, quam amissio cuiuscunque boni temporalis; sed quia amissio boni temporalis furtu inducitur, damnum est contra iustitiam illatum, habet annexam obligationem restituendi. Sed cum Caius consilio Titij lethaliter peccat, & Dei gratiam amittit, recipit maius quidem damnum, sed non contra iustitiam, quia sciens, ac volens Titij suadum, & consilium admittit, ac sequitur, cui poterat repugnare, ac contradicere.

Secundo quaeritur, An saltem Titius male Caio suadens, teneatur ratione correctionis fraternelæ eum monere ne peccet, licet ratione iustitiæ non teneatur? Respondeo: In hoc Sotus, Siluester, & Ledesma supra citati negare non possunt, Titium ad id teneri, quia correctionis fraternelæ præceptum est lex charitatis perueniens ad omnes; quare consequenter Titius, qui male suadet, teneatur lege charitatis eum monere ne peccet; quod si monitus nolit resistere, ad nihil amplius teneatur Titius. Item si nulla esset spes emendationis in Caio, Titius adhuc non teneretur monere, quia inanis esset correctio. Solum igitur cum Soto, Siluestro, Nauarro, & Ledesma asserimus, ex lege iustitiæ non esse obligationem ad hanc correctionem faciendam, nisi quis habeat ex officio sibi iniuncto hanc obligationem. Ex lege tamen charitatis obligatio est admonendi, & corrigendi, & retractandi malum consilium, & suasionem.

Tertio quaeritur, An si Titius suadeat Caio, ut peccet, v. g. piteando, vel blasphemando Deum, teneatur ad restitutionem Caio faciendam, si huiusmodi malum consilium dederit ex odio, vel alio malo affectu contra Caium? In hac re Sotus, Durandus, Paludanus, Gabriel, & alij supra citati similiter docent, ad id obligari Titium, tum quia malo animo consilium dedit, tum quia detrimentum inferit Caio in rebus spiritualibus.

At verò Siluester, Sotus, & Ledesma loco supra citato aiunt, ex neutro capite supra dicto ad id teneri, non quidem ex ea parte, quia malum consilium dedit: nam in consulendo contra iustitiam non peccauit, ut diximus. Non ex eo item capite, quod malo animo consilium dedit, quia odium, vel prauus animi affectus in Titio contra Caium, non est peccatum contra iustitiam, sed contra charitatem. Denique, odium, vel prauus animi affectus non inducit obligationem restituendi, nisi peccatum sequatur contra iustitiam. Iudex enim, qui ex officio secundum ius, &

leges reum condemnat ad mortem, prauo tamen affectu nimirum odij, iræ, vel vindictæ, peccat quidem contra charitatem ex prauo animi affectu, quia tamen contra iustitiam reum non condemnat, sed potius secundum leges, ad nullam obligationem tenetur.

Quid restituere teneatur, qui aliquem abstrahit à Religione.

CAPVT II.

HOc loco solent Auctores inquirere, An qui auocat quempiam à Religione, restituere teneatur? Nam ingressus in Religionem, vel in Religione progressus inter bona spiritualia numeratur; quare auertere aliquem à Religionis ingressu, vel progressu, est detrimentum ei inferre in bonis spiritualibus.

In hac re sunt duæ opiniones; Prima asserentium, eum, qui auerit à proposito, vel ab ingressu in Religionem, vel à Religione semel suscepta, teneri ad restitutionem, nimirum si abstrahit à Religione Religiosum professum, obligari ad eum reducendum, vel ad alium æquè vtilem Religioni inducendum, vel si non potest alium, teneri ad seipsum tradendum Religioni, vel saltem ad reparanda damna, quæcunque fuerint Religioni inde secuta. Si verò solum auerit alium à proposito Religionis, siue ingressu in Religionem, siue in Nouitiatum, non obligari ad restituendum aliquid Religioni, sed ei, cui malum consilium dedit, ita ut teneatur suadere ei ingressum in Religionem. Sic Sotus, Richardus, Paludanus, Gabriel, Adrianus supra citati, & sic communiter Summistæ, B. Antoninus, Angelus in verb. Religio num. 73. Tabienfis, Monaldus, Pifana, Siluester verb. Constitutio 3. quest. 1. Nauar. cap. 12. num. 44. Et probant, quia qui profectum à Religione abstrahit, damnum intulit Religioni, cum Religiosus professus Religioni sit utilis. Item per professionem Religio ius habet in Religiosum professum, ita ut, & ipse, & omnes personales eius operæ, industria, & labores, ac cætera bona transeant in ius, ac Dominium Religionis. Ergo qui professum abstrahit à Religione, tenetur hæc omnia damna Religioni restituere. Quando verò quis nondum Religionem est ingressus, tunc non est obligatio restituendi ei aliquid, sed solum suadendi oppositum. Et inter prædictos Auctores aliqui eorum docent, retrahentem alium à Religione, obligari, si eum non potest restituere, vel alium æquè idoneum, vel seipsum offerre Religioni; ut Richardus, Paludanus, Antoninus, Angelus. Alij verò aiunt ad id minimè obligari. Sic Maior, Nauar. Alij nihil de hoc meminerunt, ut Sotus, Gabriel.

Alteræ opinio ait, non obligari ad restituendum aliquid siue Religioni, siue ei, qui à Religione abducitur, nisi id factum sit, vel vi, vel metu, vel dolo, vel mendacio: nam tunc existit obligatio tollendi vim, vel fraudem, vel mendacium, & ad nihil aliud præterea. Ita Sotus, Ledesma locis supra citatis. Et probant, quia huiusmodi peccatum non est contra iustitiam: nam etiam si professus sit Religionem, per professionem non est Religiosus, ut sit eius possessio, sicut seruus est possessio Domini. Vnde seruus furari, est verò, & propriè peccatum contra iustitiam, non tamen Religiosum professum à Religione abducere. Item Religio in professum ius duntaxat habet ratione voti emissi, non autem ex iustitia: Ergo sicut professus se subtrahens Religioni, solum peccat contra votum, non tamen contra iustitiam: sic qui inducit professum, ut Religionem dimittat, agit contra votum, non tamen contra iustitiam.

In hac re, Primo conuenit inter omnes, ut si quis auerit alium à proposito, vel ingressu Religionis absque vilo dolo, nimirum quia bona fide, & animo auerit, inonendo, vel eum esse ad Religionem ineptum, aut Religionem ei non esse commodam, ex huiusmodi consilio non oritur obligatio restituendi aliquid: cum restituito fieri de-

beat,